

ÁPOLÁSTÖRTÉNET

Diétás nénétől a diplomáig – Fejezetek a dietetikusképzés történetéből

TÁTRAI-NÉMETH Katalin, DOBÁK Zita, VERESNÉ BÁLINT Márta

ÖSSZEFOGLALÁS

Tavaly ünnepeltük a diétás nénék oktatásának kezdetét, amely száz éve, 1922-ben Soós Aladár professzor (1890–1967) vezetésével kezdődött meg a Pázmány Péter Egyetem Orvostudományi Karán. A „diétás néne” fogalma akkor még csak az Egyesült Államokban volt ismeretes, így Európában elsőként Magyarországon indulhatott el a képzés.

Kulcsszavak: dietetikusképzés, dietetikusi kompetenciák, dietetikus

From Dietary Nurse to a Certified Dietitian Specialist Degree – Chapters from the History of Dietetic Training

Katalin TÁTRAI-NÉMETH, Zita DOBÁK, Márta VERESNÉ BÁLINT

SUMMARY

Last year we celebrated the beginning of the dietary nurse education, which began in 1922 under the leadership of Professor Aladár Soós (1890–1967) at the Faculty of Medicine of Pázmány Péter University. The concept of „dietary” was only known in the United States at that time, so training was the first in Europe.

Keywords: dietetic training, dietetic competencies, dietitian

TÁTRAI-NÉMETH Katalin
főiskolai tanár, Semmelweis
Egyetem Egészségtudományi
Kar Dietetikai és Táplálkozástu-
dományi Tanszék
ORCID-azonosító:
0000-0002-9187-6651

DOBÁK Zita tagozatvezető,
Magyar Egészségügyi Szakdol-
gozói Kamara Dietetikai Szak-
mai Tagozat Pécsi Tudomány-
egyetem Egészségtudományi
Doktori Iskola

VERESNÉ BÁLINT Márta
főiskolai tanár, tanszékvezető,
Semmelweis Egyetem Egész-
ségtudományi Kar Dietetikai és
Táplálkozástudományi Tanszék
ORCID-azonosító:
0000-0001-7356-8156

Levelező szerző
(corresponding author):
DOBÁK Zita
E-mail:
meszk.diet@gmail.com

Beérkezett: 2022. december 5.
Elfogadva: 2023. március 22.

 | Hungarian | <https://doi.org/10.55608/nover.36.0005> | www.eLitMed.hu

Bevezetés

2022 különösen kiemelt év volt a magyar dietetikusképzés történetében, hiszen ekkor ünnepeltük a magyar dietetikusképzés 100. évfordulóját. Az elmúlt évszázadban a képzés többciklusú fejlődésen, megújuláson ment keresztül. A kezdeti kétszer hat hónapos képzés mára, a bolognai rendszernek megfelelően, háromszintű képzéssé nőtte ki magát, amely lehetővé teszi a hallgatók részére az úgynevezett „*lifelong learning*” képzést, vagyis az alapképzés mellett a mesterképzést, majd a tudományos fokozat megszerzését (**I. táblázat**).

A képzés sikerének titka a tudomány fejlődése és a társadalmi, gazdasági környezet kihívásai mellett a mindenkorai oktatói személyzet szakmai elhiva-

tottságában és a növekvő hallgatói érdeklődésben rejlik. Az oktatás fejlődésének biztosítéka az európai elvárásoknak megfelelő tantervek és tantárgyi programok kialakítása, valamint az egyre magasabb színvonalú oktatói követelményrendszer és a Nemzetközi Dietetikus Szervezetek Szövetsége (ICDA) által kidolgozott dietetikusi kompetenciáknak való megfelelés (International Competence Standards for Dietitians-Nutritionists – PNDS, 2014).

A táplálkozás mint a gyógyítás eszköze

A dietetika ma már önálló tudománnyá fejlődött, a betegség által kialakult anyagcsere-folyamatokat vizsgálja, feltárja a dietetika alapelveit, főbb össze-

I. táblázat: A dietetikusképzés száz évének fejlődéstörténete (saját szerkesztés)

	Diétás néne (1922-1953)	Diétásnővér (1957-1975)	Dietetikus (1975-től)
Input	érettségi + alkalmasság	érettségi + alkalmasság	érettségi + ponthatár
Végzettség	élelmezéstechnikai oklevél betegélelmezés diétás néne (+ 1 év) betegosztály	diétásnővér terápiás terület, prevenció +1 év: élelmezésvezető	dietetikus terápiás terület, élelmezésvezetés, prevenció
Output	élelmezéstechnikai oklevél	Diétásnővéri oklevél (középfok)	dietetikus BSc
Képzési idő	2x6 hó + 1 év	2 év	3 év; 4 év (1993-tól)
Elmélet-gyakorlat arány	40/60%	40/60%	50/50% 40/60%
Képző intézmény	Pázmány Péter Egyetem Orvostudományi Kar	önálló intézmény (Állami Diétásnővérképző Iskola)	OTKI, OTE, HIETE, 2000.01.01 Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Kar
További képzések			1990: Pécsi Orvostudományi Egyetem 2018: Debreceni Egyetem

függéseit. Alapja a táplálkozástudomány, amely a tápanyagok jelentőségével és szerepével, az anyagcsere-folyamatokkal, a különböző életkorban és állapotban fennálló tápanyagszükséglettel foglalkozik. Vizsgálja továbbá az élelmiszer-összetevőket, az élelmiszerek egészségre gyakorolt hatását, felhasználásuk módját, és szerepüket az egészségmegőrzésben (Németh, 2011; Veresné, 2004). „*A dietetikus a táplálkozástudomány és a dietetika területén szerzett végzettséggel rendelkező személy, akit a nemzeti kormányzati szervek elismernek. A dietetikus a táplálkozástudományt egészséges és beteg egyének, valamint csoportok élelmezési ellátása, gyógyítása és egészségnevelése céljából alkalmazza*” (EFAD, 2016; ICDA, 2016).

A dietetika határterületei a természet- és klinikai tudományoktól a szociális tudományokig terjednek. A mai diétás élelmezés alapelvét, az individuális betegélelmezés lényegét már időszámításunk előtt *Hippokratész* (i. e. 460–377) is megfogalmazta. Hippokratésztől napjainkig a dietetika tudományos megítélése, helye és szerepe a gyógyításban koronként változott, hol felértékelődött, hol háttérbe szorult a mindenkori tudományos és ideológiai környezeti hatások következtében. Ismertebb tudósok, akik a táplálkozás jelentőségére hívták fel a figyelmet: *Aszklépiadész* (Kr. e. 4. század–Kr. e. 3. század), *Galénosz* (i. e. 199–122), *Avicenna* (980–1037), hazánk képviselői közül pedig *Pápai Páriz Ferencet* (1649–1726), *Mátyus Istvánt* (1725–1802), *Rácz Sámuel* (1744–1807), a pesti egyetem első magyar orvosprofesszorát, *Toldy Ferencet* (1805–1875) emelhetjük ki. Napjainkban az orvostudomány fejlődésével egyre nagyobb hangsúlyt kap a dietoterápia tudománya, mint a gyógyítás eszköze, ezért az oktatásban, a szakemberképzésben fokozott figyelmet kell erre a tudományra is fordítani (Németh, 2011).

A dietetikus szakember képzés történetének szakaszai

Diétásnéne-képzés – a kezdetek (1922–1953)

Az első hazai betegélelmezési rendszer kidolgozása, majd bevezetése és az ezt biztosító szakemberek képzésének megalapozása *dr. Soós Aladár* (1890–1967) professzor nevéhez köthető (**1. ábra**), aki a klinikai élelmezési rendszeren belül kidolgozta az individuális betegellátást, és megalapította a diétásnéne-képző iskolát. Nagy hatással volt rá professzora, *dr. Korányi Sándor*, aki támogatta őt a dietetikai tudományok iránti érdeklődésében. Dr. Soós Aladár munkásságának igen jelentős lépése volt az a felismerés, hogy a gyógyító ellátási hálózaton belül szükség van olyan szakemberre, aki a beteg tápanyagszükséglete, az orvos szakismerete és a megfelelő diétás élelmezés között megfelelő kapcsolatot, összhangot tud teremteni. E speciális szakember, a diétás nővér fogalma az Egyesült Államokban már ismert volt ekkor. Hazánkban 1922-ben a Pázmány Péter Egyetem Orvostudományi Karán indult Soós professzor elképzeléseinek megfelelő „diétásnéne”-képzés, ahol a végzettek megfelelő szakmai ismereteket szereztek (Gaál, 2000; Németh, 2011).

Az Európa-szerte híressé vált képzésre négy polgári (később érettségi) végzettséggel és bizonyos szintű nyelvtudással (angol, német) lehetett bekerülni, emellett figyelembe vettek olyan alkalmassági tulajdonságokat is, mint a rátermettség, a gazdálkodási érzék és a konyhatechnológiai felkészültség is.

Soós Aladár professzor elképzelése olyan vezetői képzés volt, akik megfelelő tudás és szakképesítés birtokában alkalmasak az élelmezési üzemek vezetésére, képesek a betegek diétás ellátásáról személyre

1. ábra: Dr. Soós Aladár, orvos (1890–1967), a Diétásnéne-képző, majd Diétásnővér-szakképző igazgatója (1922–1953)

szabottan gondoskodni, így biztosítva gyógyulásukat. Hangsúlyt helyezett a betegekkel való személyes kapcsolattartásra, egészségnevelő tevékenységre (Vértes, 1997). A képzés időtartama kétszer hat hónap volt, a résztvevők táplálkozás-élettan, élelmiszertan, konyhatechnikai rendszertan, élelmézszerzés, ügyvitel és üzemtan, magyar népelemezési ismeret és egészségügyi közigazgatás tantárgyakat tanultak. A képzés befejezése után szerzett élelmézszerzési oklevéllel jogosultak voltak élelmézési üzemek vezetésére, valamint előadások tartására különböző gazdasszonyképző tanfolyamokon. További egyéves képzés után szerezhettek diétás néne képesítést, ahol többek között megfelelő pszichológiai felkészítést is kaptak, mivel megfelelő empátikus készséggel is rendelkezniük kellett ahhoz, hogy a betegeket rávezessék a szükséges diétás előírások elfogadására. Természetesen azokat a tantárgyakat, amelyek az orvossal történő együttműködésre tették őket alkalmassá, mint az életteni és klinikai ismeretek, kiemelt óraszámban tanulták. Az elméleti képzés mellett ugyanolyan mértékben volt fontos a gyakorlati felkészítés (50% elmélet és 50% gyakorlat), amely részben tantermi, részben klinikai gyakorlatokat jelentett.

A diéták és a diétás étlapok összeállítását, a diéták megrendelését magyar és német nyelven is meg kellett tanulniuk (F. Dömel, 1932; Németh, 2011).

Jelentős lépés volt a hazai betegélemezésben és szakemberképzésben az egyetemi Dietetikai Intézet megalapítása 1930-ban, amelynek megszűnéséig, 1953-ig igazgatója dr. Soós Aladár professzor volt (Molnár et al., 2020).

A világháború kettétörte a diétásszakember-képzés fejlődését. 1945 után Soós Aladár saját otthonában rendezte be iskoláját, tankonyhát alakított ki és ott képezte a diétás nénéket, amelyet az 1950-ben megalakult Országos Élemezés- és Táplálkozástudományi Intézetben (OÉTI, igazgató dr. Tarján Róbert) is folytatott, és az intézet dietetikai osztályának vezetését nyugdíjazásáig látta el. Nagy örömmel és elégedettséggel fogadta, hogy a diétásnéne-képzés 1957-től az Állami Diétásnővéreképző Iskola keretén belül a kornak megfelelően magasabb színvonalon tovább folytatódik (Németh, 2011; Molnár et al., 2020).

Diétásnővér-képzés – Állami Diétásnővér-képző Iskola (1957–1975)

1957-ben a diétásnéne-képzés alapjait továbbfejlesztve, az akkori tudományos eredmények ismeretében, a kor igényeinek megfelelő tantervvel indult a diétás szakemberek képzése, a két tanéves Állami Diétásnővér-képző Iskolában. Az iskola 18 éven keresztül töltötte be szerepét. Igazgatója, Soós Aladár professzor tanítványa, *Langfelder Sándorné* (**2. ábra**) volt. Személye biztosíték volt a Soós-iskola hagyományainak megőrzésére, továbbfejlesztésére és magasabb szintre emelésére. Meghatározó személyiségével, az oktatók és tanulók felé irányuló szigorú elvárásaival, magas színvonalú képzést, oktatást és nevelést biztosított. A szakma neves képviselőit bírta meg az oktatással (egyetemi előadók, gyakorlatvezetők). A gyakorlati képzés fontosságára nagy hangsúlyt helyezett, így a gyakorlatok nagy része a Semmelweis Egyetem klinikáin zajlottak. A képzésben résztvevőknek érettségivel kellett rendelkezniük, felvételi eljárás során kellett bizonyítaniuk szakmai rátermettségüket és az ételkészítésben való jártasságukat. A képzés során a tanulók táplálkozástudománnyal és gyógyélemezéssel kapcsolatos ismereteket sajátítottak el, ezek az ismeretek tették őket alkalmassá az osztályos diétás nővéri munka végzésére. A képzés továbbra is megtartotta az 50-50%-os elméleti és gyakorlati arányt. Az oktatásban korszerű integrált módszerek kerültek bevezetésre, mint például az anatómia-élettan-kórélettan összevont oktatása, amelynek előadói a Budapesti Orvostudományi Egyetem Kórélettani Intézetének (igazgató: prof. dr.

2. ábra: Langfelder Sándorné, diétás nővér (1914–2007), az Állami Diétásnővér-képző Iskola igazgatója (1957–1975)

Sós József) munkatársai voltak. Az oktatók között szerepelt *dr. Rigó János*, aki a dietoterápia jelentőségét és a nemzetközi szakmai tendenciákat felismerve célul tűzte ki, majd később meg is teremtette a diétásnővér-képzés magasabb szintre emelését, a felsőfokú dietetikusképzés megvalósítását. A képzés fő gerincét az orvostudományi ismeretek képezték, úgymint anatómia-élettan, belgyógyászat, dietetika, gyakorlati dietetika, gyermekgyógyászat, sebészet. Természetesen a gyakorlati dietetika megértéséhez szükség volt élelmiszeráru-ismeret, élelmiszer-kémia, konyhatechnológia oktatására is. A hallgatók pszichológiai és pedagógiai képzésben is részesültek a táplálkozási tanácsadás mélyebb elsajátításához. A tanulók a kétéves képzés végén államilag elismert záróvizsgát tettek, közegészségügyi főfelügyelő által hitelesített diétás nővéri bizonyítványt kaptak, és országos nyilvántartásba kerültek. A végzett diétás nővérek elsősorban kórházakban, gyógyintézetekben diétás nővéri munkakörben helyezkedhettek el. Az ételmezés vezetéséhez további egyéves ételmezésvezetői tanfolyam elvégzésére volt szükség (Németh, 2011).

A dietetika fejlődését és a diétás nővérek magas színvonalú munkáját fémjelzi, hogy ebben az időben került bevezetésre a hazai betegélelmezés területén az egységes diétás rendszer (EDR), amely munkában a kórházban dolgozó szakembereknek óriási szerepük volt. A képzés a következő gondolatokkal

értékelhető: „*A diétás nővér a gyógyító-megelőző tevékenység közvetlen részesevé lett. A mintegy 500 nővér munkája során a dietoterápia szerves részévé vált a gyógyításnak, a szakszerű betegellátásnak...*” (Rigó, 1995).

Dietetikusképzés – OTKI Egészségügyi Főiskola (1975-től)

Az orvos- és táplálkozástudomány, a dietetika fejlődése, az erősödő társadalmi igény a betegélelmezéssel szemben nemzetközi szinten is szükségessé tette olyan szakemberek képzését, akik alkalmasak a gyógyítóteam tagjaként a célzott dietoterápia alkalmazására és a gyógyélelmezés megszervezésére, irányítására. A Nemzetközi Táplálkozástudományi Szövetség (International Union of Nutritional Sciences – IUNS) már az 1960-as években támogatta a dietetikusképzés fejlesztését, így az évtized végére több országban főiskolai, illetőleg egyetemi képzés keretében képezték a dietetikusokat. Ennek hatására hazánkban *dr. Rigó János* (3. ábra) – az Állami Diétásnővér-képző Iskola oktatója és orvos szaktanácsadója – kezdeményezte a felsőfokú képzés bevezetését (Rigó, 1995). Kitartó szervező és kommunikációs tevékenysége, elhivatottsága a képzésfejlesztés iránt nemcsak a dietetikusok, hanem további nem orvosi szakma részére is (gyógytornász, védőnő, közegészségügyi ellenőr, mentőtiszt, szakoktató, intézetvezető) elérhetővé vált a felsőfokú végzettség megszerzése. Az Orvostovábbképző Intézet Egészségügyi Főiskolai Karán 1975-ben indult meg a hároméves felsőfokú egészségügyi szakemberképzés. A korábbi szakiskolai végzettséggel rendelkezőknek, így a diétás nővéri bizonyítvánnyal rendelkezőknek is 1977 és 1988 között kiegészítő képzés keretében lehetőségük volt főiskolai végzettséget, dietetikusi oklevelet szerezniük.

Dr. Rigó János Soós Aladár professzor munkatársa volt, így Soós professzor elképzeléseit megvalósíthatta. Később az Országos Dietetikai Intézet igazgatójaként rálátása volt az ország betegélelmezési rendszereire, ennek következtében sikerült az egységes diétásrendszert továbbfejleszteni és országosan elterjeszteni. Mint a Magyar Táplálkozástudományi Társaság elnöke az egészséges táplálkozás terjesztésében is jelentős tevékenységet végzett.

Több éven keresztül volt az egészségügyi főiskolai kar tudományos igazgatóhelyettese, s a dietetikai tanszék megalakulásától 18 éven keresztül vezető főiskolai tanára. A tantárgyak, tantervek kidolgozásában jelentős szerepet vállalt *Gaálné Labáth Katalin*, akivel közösen Soós professzor és Langfelder Sándorné értékeit megőrizve, a kor kihívásainak megfelelően, a legmodernebb dietetikusi képzési rendszert alkották meg. Olyan táplálkozási és ételmezési szakem-

3. ábra: Dr. Rigó János, orvos (1926–2016), az OTKI Egészségügyi Főiskola tanára, tanszékvezetője (1975–1993). (Forrás: <https://semmelweis.hu/hirek/2016/05/05/eletenek-90-eveben-elhunyt-dr-rigo-janos/>)

berek képzése volt a cél, akik a gyógyítóteam tagjaként alkalmasak a dietoterápia önálló művelésére, az élelmezési feladatok ellátására, az egészséges és beteg emberek táplálkozással kapcsolatos oktatására, a kutatómunka végzésére, a néptáplálkozás és a közösségi étkeztetés munkájának irányítására, és részt vállalnak a lakosság egészségesebb táplálkozási szokásainak kialakításában. Ennek megfelelően élelmezési és táplálkozástudományi, klinikai dietetikai, valamint üzemszervezési és gazdálkodási témaköröknek megfelelő tantárgyak kialakítására került sor (Rigó, 1995). A képzés indulásakor 2250, majd 1983-tól 2500 óra elméleti és gyakorlati képzésben részesültek a hallgatók. A gyakorlatokat év közben, félév végén, illetve az utolsó félévben részben tantermekben, részben külső klinikákon és élelmezési üzemekben töltötték a hallgatók. A dietetikusszakma iránti megnövekedett érdeklődés miatt az 1990/1991-es tanévtől a Pécsi Orvostudományi Egyetem Egészségügyi Főiskolai Karán, 2018-tól pedig a Debreceni Egyetem Népegészségügyi Karán is megindult a dietetikusképzés (**I. táblázat**). A dietetikusképzés az orvostudományban, az élelmiszeriparban, a dietetikában bekövetkezett fejlődés

és az élelmezési struktúraváltozás következtében az 1993–1994-es tanévtől négyévesre bővült, az óraszám 4295-re emelkedett (Németh, 2011).

A sikeres elméleti és gyakorlati záróvizsga után a főiskolai dietetikusi diplomával rendelkezők alkalmassá és képessé válnak három dietetikusi munkakör betöltésére. Szakmájukat gyakorolhatják terápiás dietetikusként kórházakban és gyógyítóintézményekben, élelmezésvezetőként – további ráképzés nélkül – a beteg- és közétkeztetés egyéb területein, valamint prevenció dietetikusként (Németh, 2011). Elhelyezkedési lehetőségük napjainkban a szakmai és társadalmi igények növekedésével bővül. Egyre nő az igény szaktudásukra a különböző területeken, mint például az élelmiszeripar és kereskedelem, a sporttáplálkozás, a reklám és média, közétkeztetési vállalkozások, valamint a gyógyszeripar és kereskedelem (Gaálné, 1995).

2000. január 1-jétől a felsőoktatási reform következtében a dietetikusképzés az egészségtudományi kar részeként integrálódott a Semmelweis Egyetemhez.

A hazai felsőoktatási reform következtében a 2006/2007-es tanévtől a dietetikusképzésben is bevezetésre került az úgynevezett bolognai képzési rendszer. A többciklusú képzés bevezetését a XXI. századi elvárásoknak való megfelelés, az európai felsőoktatási térség kialakítása, a hallgatói és oktatói mobilitás elősegítése indokolta (Németh, 2011). A rendszer átalakításának legfontosabb eredménye a képzési filozófia és paradigma újraértékelése, valamint a képzési szerkezet megújítása (Csóka, 2008).

A jelenlegi új oktatási struktúra, azaz a kompetenciaalapú oktatás kidolgozására és bevezetésére 2015-ben került sor. A reform során a hazai és nemzetközi dietetikusi hivatásgyakorlási elvárásokat alapul véve került átdolgozásra a korábbi oktatási rendszerünk, így a nemzetközi kompetenciaelvárásoknak megfelelő új tanterv került összeállításra. Ezáltal lehetővé vált dietetikushallgatóink, oktatóink és végzett dietetikusaink számára a nemzetközi piacon való megjelenés, közös oktatási és kutatási projektekből való együttműködés (Academic Standards – 2018 revision, 2018).

Hallgatóink a diploma megszerzése után országos nyilvántartásba kerülnek, és kötelezően regisztrálnak a Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara tagjai közé.

A Semmelweis Egyetem – a Debreceni Egyetem szakalapítása után – 2009/2010-es tanévtől a dietetikusképzésben bevezette a Budapesti Corvinus Egyetemmel (ma: Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem – MATE) közös képzését a táplálkozástudományi mesterképzési (MSc) szakot, így a bolognai rendszer második szintje is megvalósult. Ezt köve-

tően a Pécsi Tudományegyetem is bővítette képzési struktúráját, így ma már mindhárom dietetikusképző egyetem indít MSc-kurzusokat, az oklevélben szereplő szakképzettség elnevezése: okleveles táplálkozástudományi szakember.

A dietetikus szakembereknek a harmadik szintű képzésére és az élethosszig tartó tanulmányok folytatására (LLL) ad lehetőséget a szintén mindhárom dietetikusképző egyetem egészségtudományi doktori iskolája, ezáltal megvalósul a dietetikusok tudományos kutatásba való bekapcsolódásának lehetősége is.

Összefoglalás

Írásunkban a diétásnéne-oktatástól a felsőfokú diplomáig igyekeztünk összefoglalni a hazai dietetikusképzés történetét és ennek kapcsán megemlékezni az iskolaalapítókról.

A jelenkori dietetikushallgatók és a hivatást gya-

korlók méltán lehetnek büszkéik elődjeikre, akik olyan alapot adtak, hogy ez a képzés immáron száz éve európai színvonalon működik és piacképes tudást ad. Kívánjuk, hogy még sok hozzájuk méltó szakember születhessen, akik a jövőt formálva jobba tehetik e csodaszép hivatást.

Szerzői munkamegosztás: T.-N. K.: irodalomkutatás, közlemény megírása. D. Z.: irodalomkutatás, közlemény megírása. V. B. M.: szakmai véleményezés, kézirat korrekciója, szakmai lektorálás. A cikk végleges változatát mindegyik szerző elolvasta és jóváhagyta.

Érdekeltségek: A szerzőknek nincsenek érdekeltségeik.

Anyagi támogatás: A közlemény megírása, illetve a kapcsolódó kutatómunka anyagi támogatásban nem részesült.

Irodalomjegyzék

- Academic Standards – 2018 revision (2018). <https://www.efad.org/wp-content/uploads/2021/10/efad-academic-standards-revised-june-2018.pdf>
- Csóka M., Vingender I., Mészáros J. (2008). Tantervreform az egészségügyi felsőoktatásban. *Nővér*, 21(2), 29–36.
- EFAD. (2016). Definition of a dietitian. Megtalálható: <https://www.efad.org/definition-of-a-dietitian/>
- F. Dömel E. (1932). *A diéta néne működése az elosztótálon*. Budapest: Magyarország Klinikáinak és Kórházainak Szövetsége
- Gaálné, L. K. (2000). *Jubileumi évkönyv: 1975–2000*. Budapest: Egészségügyi Főiskolai Kar.
- Gaálné, L. K. (1995). Dietetikusképzés a gyakorlat tükrében. *Egészségtudomány*, 39(3–4), 305–310.
- ICDA (2016). International Competence Standards for the Dietitians-Nutritionists (2016). (megnézve: 2022.12.05) Megtalálható: <http://rdn.pnds.org/wp-content/uploads/2015/03/International-Standards-Definition-Dietitian-Nutritionist-and-International-Education-Standard.pdf>
- Molnár, Sz., Csajbókné, Cs. É., Solymosi, D. (2020). Dr. Soós Aladár professzor munkássága a modern táplálkozástudomány perspektívájából. *Orvosi Hetilap*, 161(6), 237–240.
- Németh, I. (2011). *Dietitikus képzési programok elemzése*. Doktori értekezés. <https://docplayer.hu/4878217-Dietitikus-kepzesi-programok-elemzese-doktori-ertekezes-nemeth-istvanne.html> (elérés dátuma: 2022.12.05.)
- Rigó, J. (1995). *A dietetikai tanszék. A főiskolai dietetikusképzés 20 éve*. Az Egészségügyi Főiskola Jubileumi Évkönyve, 1975–1995. Budapest: HIETE, Egészségügyi Főiskolai Kar
- Veresné, B. M. (szerk.) (2004). *Gyakorlati diétetika*. Budapest: Semmelweis Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar.
- Vértes, L. (1997). Dr. Soós Aladár dietetikus, egészségnevelő életműve. *Egészségnevelés*, 38, 44–46.